

Qiymət xanım Məhərrəmliyin sözünü, yaddaşıma məni çaşdırmırsa, ilk dəfə 1996-cı ildə eşitmişəm və görmüşəm. Sonra ara-sıra Bakıda, Şəkiddə, Borçalıda tədbirlərdə rastlaşmışıq, hal-əhval tutmuşuq.

O, son dərəcə təvazökar, səbirli, danışmaqdan daha çox, dinləməyi sevir bir insan kimi yadımda qalıb. Klassik Şəki xanımlarının ədəb-ərkanını, davranışını özündə yüksək səviyyədə təcəssüm etdirən Qiymət Məhərrəmli həmişə sözünün yerini

**Yola verib qışı, yazı,
İki-üç baş, dolanıram.**

Qiymət xanımın şeirlərində ucuz, yüngül duyğusalığa, "şit göz yaşları"na rast gəlmirik. Şeirlərində sanki mübhəm duyğularının deyil, düşüncələrinin səsinə eşidirsən.

**Kim neyləyər, özü bilər,
Biri bilməz, yüzü bilər.
Alnımızda yazı bilər -
Götür gedək... özümüzən.**

Bu dünyadan şikayəti, giley-gü-

tanıtmaq istəyir. "Ürək" ovqatının və sözünün əsas simvolik nişanələrindən biridir. Təsadüfi deyil ki, kitablarının ikisinin adında da "ürək" sözü var: "Ürəyimdən nələr keçir", "Mənim ünvanımı ürəyinə yaz".

**"Daş" dedilər, - əridi,
İçinə um yeridi.
Bir sümük, bir dəridi, -
Ürəyim kirmədi.**

Şair bütün ağrıları, xatirələrini və sözlərini ürəyində saxlayır və yalnız öz ürəyinə etibar edir.

**ağlama, ayrılıq var,
ayrılıq da mahnadı...
bu - həsrət şikəstəsi,
bir ayrı cür mahnıdı...**

Ona görə də, şeirlərində bir sevdanın, bir ayrılığın xatirəsini danışır, bu şeirləri ünvanına çatmayan, sahibinin üstünə qayıdan məktublar kimi yazır:

**Mən sənə hər axşam məktub yazıram,
Amma sənə bundan xəbərin olmur.
Mənim hər axşamım sənə düşsə də,
Mənimlə açılan şəhərin olmur.**

Şübhəsiz, onun şeirləri həm də bir xanım kimliyinin ifadəsidir, bir xanımın yaşam fəlsəfəsinin poetik təqdimatıdır. Dünya, zaman və tale ilə sorğu-suallarıdır. "Qarışmadım gedən köçə..." deyən şairin keçmişdə, geridə buraxdığı ömrün "bu gün"üdür.

Qiymət xanımı hər şeyin - sevginin, ömrünün sonu həyəcanlandırır və maraqlandırır. Bəzən ritorik suallar da "son"la bağlı narahatlıqdan doğulur.

**Nə əlim tərənir, nə dilim dönür,
Varammı, yoxammı - bilə bilmirəm.
Qığılcım tutmamış ocağım sönmür,
Sonu nə olacaq, hələ bilmirəm.**

Onun əsas poetik ünsürü "daş"dır. "Daş"ı metafora, dil oyununu məqamında sözün hörgüsünə yaraşdırır:

**Daşın daş üzü yoxsa,
Ovulacaq toz kimi...**

Yaxud:

**Daşqəlbli olmağı bacarmıram,
Daşın qəlbə daş olar...**

Qiymət xanımın vətən ruhlu şeirlərində misraların məsələlərində sükut ruzgarı dolaşır. O, sükutun içindəki sözü sevir. Yalnız sükutda özünü tanıya bilir:

**Sükutu görürəm ayna kimi,
Aynadan baxan özüm deyiləmmi?..**

Ömrünü və sözünü sükut içində yaşayan şairin yeni kitabı mübarək olsun.

Rüstəm KAMAL

Ömrün və sözün sual macalı

bilib - bununla da ədəbi cəmiyyətin hörmətini qazanıb. Nə şəhər həyatının tünlüyü, nə məişət-güzəran qayğıları, nə də şöhrət xəstəliyi ona hardan gəldiyini unutmura, nə də əlini sözdən soyuda bilib. Şəhərin vəfasızlığını yaxşı bildiyindən, anasının ətri qalmış yurd yerlərini unutmayıb bir an da olsun:

**Üz qoyma, üzü soyuyub,
Səni oxşamaz bu şəhər...**

Bir şair fəhmi ilə şəhərin mistik varlığını yaxşı bilir. Unutqanlıq şəhərin mahiyyətindədir.

**Özünə yad bilər səni,
Öz adından silər səni...**

Mənə elə gəlir ki, Qiymət xanım düşündə də şeir yazmaq üçün düşünür. Misralar qəfil bir fikrin qığılcımından doğulur, sonra tələsik "yuxu mətni" kimi dəftərçəyə, gündəliyə qeyd olunur. Bu yazı texnikasının sirrini açan şeirin ilk misralarıdır - o qədər səmimi, dürüst deyilib ki, istər-istəməz duyğularına, düşüncələrinə inanırsan. İndi şairə inanmağın özü ciddi estetik məsələdir.

Şairin sözü oxucunun (dinləyicinin) inandığı yerdən və məqamdan başlayır:

**Özüm başımın ağası, -
Yavaş-yavaş dolanıram.**

zarı olsa da, bu günə də içində sakit, hüzurlu bir şükranlıq var. Şeirlər də yaşanılmış ömrün-günün poetik hesabatı kimi doğulur.

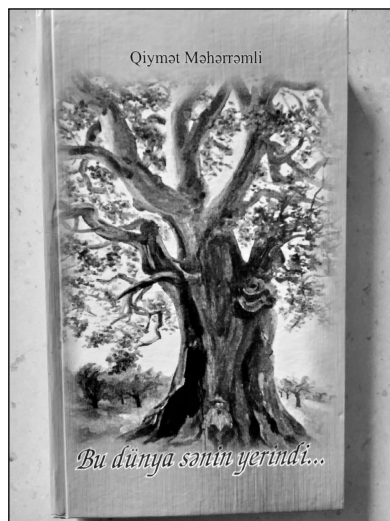
Qiymət Məhərrəmli bu dünyanın və öz ömrünün mənasını daha çox bədii suallarla anladır. Suallar onun fəlsəfi düşüncəsinin bədii ifadəsidir. Əslində, dünyaya, taleyə ünvanladığı suallar bumeranq kimi onun özünə qayıdır. Bəlkə, ritorik sualın mahiyyəti və məqsədi budur? Bu şeirlərin çoxu özünə verdiyi cavabsız, bəzən də ümitsiz sualların havasından doğulur.

**Nişan alıb oxladınız?
Dişə çəkib yoxladınız?
Duza basıb saxladınız?
Neylədiniz qanadımı?**

Şairin o qədər narahatlığı və nigaranlığı var ki: - Vətən, dünya, övladlar sarıdan, nə bilim, ömürdən... Bax, onda şair ürəyi "Sarı gəlin" üstündə köklənib oxumağa başlayır:

**Bu dərə, uzun dərə... -
Quzulardan xəbər de...
Mən axşamdan gözləyəm,
Sən xəbəri səhər de...**

Hər şair özünü müəyyən işarələrlə, simvollarla ifadə edir, yaxud tanıyır. İşarə-simvol təhtəlsüzürün iş üsuludur. Qiymət Məhərrəmli yaşamını, taleyini bir işarə-simvol ilə "ürək" ilə

Uzaqlıq və ayrılıq ona güc gəldikcə, xatirələr gününü qara etdikcə, bir az da dözümsüz olanda, etiraflarını sözə danışır. Bu - qadın etirafları, bitmək bilməyən bütöv bir ömür - sevgi monoloqunun fraqmentləridir. Ömür keçir, özü ilə dia-loq isə yalnız gecə düşüncələrində və tənhalıq xəyallarında mümkün olur:

**Həsrətini nar suyutək
Qəlbimə sıxıb gətmişən...**

Qəribədir: "Ayrılığ"ın üfüğündə sanki "görüş" məqamı doğulmur. Görüş ayrılığın "bətində" bir sirr kimi saxlanılır...